

Danmarks Apotekerforening

Analyse

31. oktober 2019

Restordre: et mere nuanceret blik på problemets omfang

Stadigt flere lægemidler er i restordre. I langt de fleste tilfælde kan apoteket bistå borgerne ved at tilbyde et lignende lægemiddel, så borgerens behandling ikke påvirkes. Men selvom manglen på lægemidler heldigvis kun sjældent har konsekvenser for borgernes behandling, kan det godt have betydning for borgernes økonomi.

Lægemidler, der er i restordre, er et stigende fænomen i Danmark og i udlandet. Da der ofte eksisterer et lægemiddel, som kan benyttes i stedet, har det sjældent betydning for behandlingen, men det påvirker prisdannelsen og dermed borgernes økonomi.

Kompliceret felt

Der er stadig flere lægemidler, som ikke er tilgængelige på det danske marked. Det er imidlertid ikke helt ukompliceret at få et dækkende billede af, hvor omfattende problemet er.

Det skyldes ikke mindst, at lægemidler generelt er tilgængelige i mange varianter. Fx produceres det kolesterolsænkende lægemiddel simvastatin af syv forskellige producenter, og man kan få det i tabletter med 10 mg, 20 mg, 40 mg og 80 mg af det virksomme stof. Endelig fås simvastatin i forskellige pakningsstørrelser, hvor den mindste indeholder 28 tabletter, og den største indeholder 120 tabletter.

Så hvis man oplever, at et specifikt lægemiddel i en given form, styrke og pakningsstørrelse ikke lige er på lager, så er der ofte alternativer, hvor indholdsstoffet er helt det samme. Det er derfor vigtigt at gøre sig klart, hvilket problem man taler om, når man taler om "leverancesvigt". Det kan både være det problem, at mange specifikke varer ikke kan leveres på en given dag. Det kan også betyde, at det ikke er muligt at få det billigste generiske lægemiddel, eller det kan betyde, at en given patient ikke kan få den behandling, som han eller hun har fået ordineret af sin læge. Selvom der er tale om helt forskellige problemer, omtales de ofte alle som "leveringssvigt".

Stigende mangel

Som det fremgår af nedenstående figur 1, er antallet af varenumre – det vil sige specifikke lægemidler i en specifik styrke i en specifik pakningsstørrelse fra en specifik producent – som er i restordre steget kraftigt de seneste fem år. Mens der i januar 2015 var omkring 800 varenumre i restordre, gjorde det sig gældende for omkring 1.400 varenumre midt i 2019.¹

Det behøver imidlertid ikke have nogen betydning for borgerens behandling. Det kan fx være, at det ikke er muligt at få en pakke simvastatin med 100 tabletter med 10 mg af det virksomme stof produceret af medicinalvirksomheden Sandoz. Men så kan det være, at apoteket har lægemidlet i samme styrke fra en anden producent. Sådan er det ofte. Faktisk er det kun to ud af 100 besøg på landets apoteker, som ender

¹ Manglen på lægemidler i denne analyse er opgjort pr. takstperiode. Det betyder, at der er tale om et øjebliksbillede, som illustrerer antallet af lægemidler, der mangler på det givne tidspunkt. Opgørelsen kan ikke sige noget om, hvor længe enkelte lægemidler har været i restordre.

med, at borgeren ikke får den medicin, de er kommet for. Og i langt de fleste tilfælde kan apoteket tilbyde borgeren at komme tilbage dagen efter og få den efterspurgte medicin.

Derfor er antallet af varenumre i restordre ikke et direkte udtryk for, hvor omfattende problemet med lægemiddelmangel er.

Figur 1. Udviklingen i leverancesvigt

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Lægemiddelstyrelsen

Paknings- og lægemiddelgrupper

Hvis det derimod er hele pakningsgruppen – det vil sige en gruppe pakninger med det samme virksomme stof i samme styrke og form – der er utilgængelig, er det et andet problem. I den situation må borgeren konsultere sin læge og bede om en fornyet ordination, for apotekerne må ikke udlevere et lægemiddel med en anden styrke, en anden form eller et andet virksomt stof. Det er bøvlet for borgeren og apotekspersonalet, det trækker på lægernes i forvejen begrænsede ressourcer, og det kan skabe usikkerhed hos borgeren, hvis han eller hun skal til at benytte en anden medicin end den, han eller hun er vant til. Men det har ikke nødvendigvis behandlingsmæssige konsekvenser.

Det vil det til gengæld ofte have, når det er hele lægemiddelgrupper, der er i restordre. Så er det nemlig ikke muligt at få det efterspurgte lægemiddel i nogen form – hverken i forskellige pakninger, styrker, former eller fra forskellige producenter.

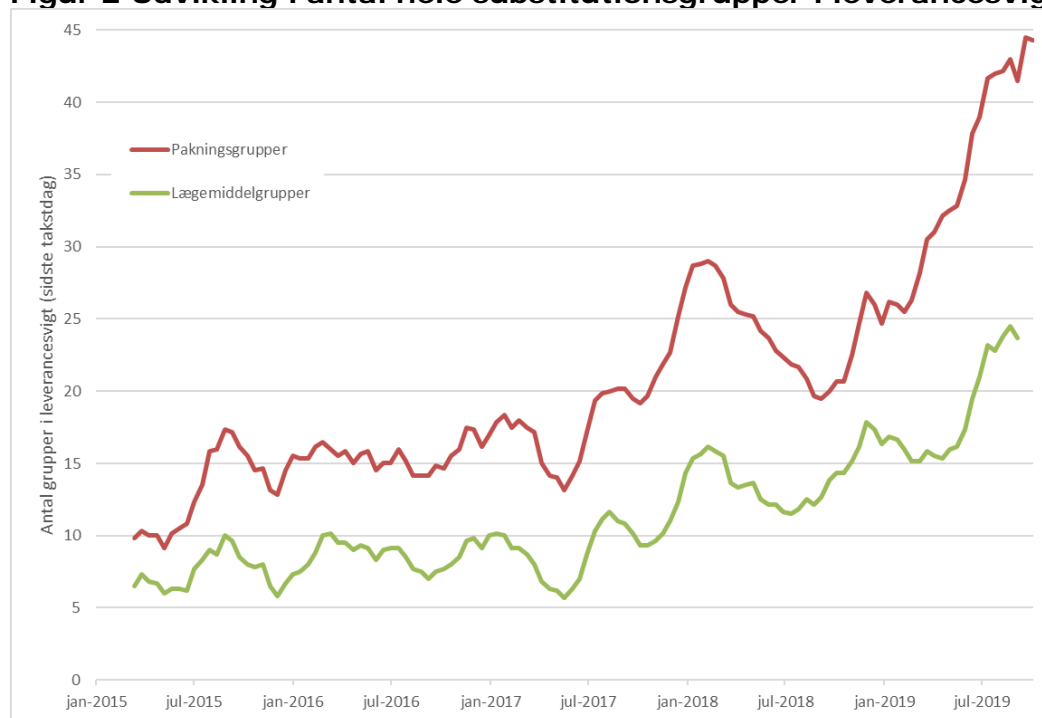
Som det fremgår af nedenstående figur, som alene gengiver udviklingen i leverancesvigt, når det gælder hele pakningsgrupper² og lægemiddelgrupper³, er omfanget af

² En pakningsgruppe er en gruppe pakninger med det samme virksomme stof i samme styrke og form. Det kan fx være alle varianter af det kolesterolsænkende lægemiddel simvastatin i tabletter med 10 mg af det virksomme stof. Hvis lægemidlet er tilgængeligt i 20 mg tabletter, er det en anden pakningsgruppe, da styrken er en anden.

³ En lægemiddelgruppe består af alle varianter af et virksomt stof. Det vil fx sige, at pakninger – uanset størrelse, form og styrke – med det virksomme stof simvastatin er i samme lægemiddelgruppe. Hvis lægemiddelgruppen er tom, er det ikke muligt at få simvastatin i nogen form eller styrke.

disse svigt stigende. Mens der var omkring 10 pakningsgrupper og 6-7 lægemiddelgrupper, der var i restordre i 2015, så er de tal steget til omkring 25 og 45 grupper. Men det er altså værd igen at understrege, at manglen har et væsentligt lavere omfang, når det gælder paknings- og lægemiddelgrupper, end når det gælder leverancesvigt på specifikke varenumre.

Figur 2 Udvikling i antal hele substitutionsgrupper i leverancesvigt

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data fra Lægemiddelstyrelsen

SSP – en mulig løsning

Lægemiddelstyrelsen og Lægeforeningen samarbejder aktuelt om at sikre, at lægerne kan se eventuelle restorder, når de ordinerer medicin. Det vil sikre, at en del patienter undgår at gå forgæves på apoteket.

Der vil dog fortsat være patienter – fx faste medicinbrugere, som ikke er i kontakt med lægen i forbindelse med, at de skal have udleveret medicin – som kommer på apoteket og ikke kan få den medicin, de efterspørger. Derfor foreslår Apotekerforeningen, at man skeler til England, hvor man har indført en ordning, som de kalder *Serious Shortage Protocols* eller SSP⁴.

Ordningen, der blev indført ved lov i februar 2019, giver sundhedsmyndighederne mulighed for at udstede protokoller, som betyder, at apotekerne i en given mangelsituation kan:

- Udlevere en mindre pakning
- Foretage generisk substitution
- Foretage analog substitution⁵
- Udlevere lægemidlet i en anden form
- Udlevere lægemidlet i en anden styrke

⁴ De engelske sundhedsmyndigheder har udformet en vejledning om konceptet, som findes her: <https://www.nhs.uk/sites/default/files/2019-10/SSP%20operational%20guidance.pdf>.

⁵ Analog substitution betyder, at der substitueres til et andet indholdsstof, men med (tilnærmelsesvis) samme virkning.

Protokollerne skal præcist afgrænse, hvad apotekerne må gøre under hvilke omstændigheder og i forhold til hvilke borgere. Protokollerne skal desuden være tidsbegrænsede. En del af ideen med protokollerne er i øvrigt, at apotekerne må agere uden at skulle konsultere borgerens læge.

Hvis man indfører en lignende ordning i dansk kontekst, vil det udvide apotekernes eksisterende beføjelser. I dag må danske apotekere nemlig godt udlevere en mindre pakning eller udlevere et tilsvarende produkt med samme virkningsstof (såkaldt generisk substitution).

Mangel påvirker prisudvikling

Mens prisen på kopimedicin på landets apoteker har været faldende igennem mange år, ser vi nu en mindre stigning i priserne. Det er formentlig et resultat af den stigende lægemiddelmangel. Så selvom manglen på lægemidler kun sjældent har konsekvenser for borgernes behandling, kan det godt have betydning for borgernes økonomi.

Det er vigtigt i den sammenhæng at understrege, at apotekerne ikke tjener mere, når de sælger dyrere medicin. De får en fast avance pr. pakning uanset indkøbsprisen på medicinen.